

pelt is, a dolgok valódi megfontója a pénz. Nem azon mesterkedik az emberiség, hogy miképpen tudna még nagyobb kárt tenni, az értelmes működést mindig a pénz írja felül. Talán csak a mesében létezik, talán valóban van arany kőzépút, az emberek nagy része azonban biztosan elvétette azt, és csak botorkál mellette. Ahhoz, hogy rátaláljunk a helyes útra, tisztelnünk kellene a természetet, tisztelnünk a másik embert, gondolnunk kellene a jövőre, és mértéktartóan kellene fogyasztanunk. Ha az ember nagy pofont kap a sorstól, rövid időre észhez tér, de amint a rossz emlék a feledés homályába merül, újra bunkó módon kezd viselkedni. A magam részéről annyit tudok tenni, hogy szelektíven gyűjtöm a szememet, de nem azzal a hittel, hogy ettől jövő héten helyreáll a világ rendje, hiszen akkor sem oldódna meg a probléma, ha minden ember szelektíven gyűjtene.

– *A művészek felelőssége, hogy felhívják a figyelmet a társadalmi problémákra?*

– Ha egy ismert ember szólal meg bármilyen ügyben, arra jobban odafigyelnek. Kitarással is el lehet érni ezt ugyanakkor, Gretha Thunberg nevét például, amíg meg nem hirdette az iskolai klímasztrájkokat, senki sem ismer-te. A klímaügyet illetően azt gondolom, számalmas, hogy az egész világot érintő problémában még mindig nincs összefogás, és közös gondolkodás. De ugyanilyen a menekültválság is, ahol szintén hatalmas szükség lenne a normális kommunikációra. Propagandával ugyanis semmit sem lehet megoldani. És sajnos nekem sincs meg az képességem, hogy a világ összes problémájára választ adjak.

– *Humorral küzdhetünk a megosztottság ellen?*

– Ahogy a színház sem oldja meg a világ problémáit, úgy a humor is csak arra az egy pillanatra ad feloldozást. Fájdalmasan nevetünk, de nem evickélünk ki bajból. A jó humor megcsíp, így mutat rá a másként nehezen észrevehető dolgokra. Ezért is jobb óvakodni attól az embertől, akinek nincs humora.

– *Két évad után került le a képernyőről a Tóth János című sorozat, amelynek a címszerepét alakította. A Munkaügyek egyik főhősére koncentráció széria előjénél melyebbre ásozt, sötétebb humorral ábrázolta a magyar valóságot. Közrejátszhatott ez a szemlélet abban, hogy a produktív végül elkaszálták?*

– Akkor már épp nem voltam benne az MTVA vezérkarában, és nem is értesítettek a döntésük okáról. Szomorú, hogy ez a gondolat egyáltalán felmerül, jelzi, milyen közegben élünk. A Tóth Jánosban felbukkan egy kurd szomszéd, a vele folytatott párbeszédék úgy csíptek, ahogy a jó humor teszi. A sorozat görbe tükrök volt, és nem csakánnyal vésett társadalomkritika. Ha ez bármilyen hatalmasnak fájdalmas okoz, akkor ott nagyon nagy baj van.

Tankönyvi példák

A tankönyvpiac államosítása a szakemberek szerint veszélyezteti az oktatás minőségét

MAKRAI SONJA

Még 2013-ban kezdte meg a kormány a tankönyvszisztem átállását: a szabad tankönyvkiadás megszüntetésével a magánkiadókat kiszorították a piacról, kötelezővé téve, hogy az iskolák már csak a két állami kiadó egyentankönyvet rendelhessek meg. A 2013 végén elfogadott tankönyvtörvény 2014. januárjától már nem engedélyezte a magánkiadók új tankönyveit, de ebben az évben még tovább szigorították a rendszert azzal, hogy a 2018 végén lejárt tankönyvet engedélyeket sem hosszabbíthatják meg a magánkiadók. Ennek értelmében több száz népszerű kötet került le a tankönyvjegyzékről.

Az akkori jogszabályok alapján öt kiadó szerette volna meg-hosszabbítani az engedélyt, de kérelmüket az Oktatási Hivatal (OH) elutasította. A kiadók a köz-igazgatási bírósághoz fordulva fellebbeztek, ezekben a perekben egyes bírák a tankönyvesek, míg mások az államot képviselő OH-javára ítélték. A döntés értelmében az előbbieik kérvényezheték felvételüket az idei tankönyvjegyzékre, a többiek számára azonban bezárult a kör: például *Kuncze Magdolna*, a *Krónika Nova* Kiadó ügyvezető igazgatója úgy döntött, ellenjuttatás fejében átadja az államnak a Mohácsy-féle irodalomtankönyveket és a hozzájuk tartozó szöveggűjteményeket, amelyekből évente és évfolyamonként több tízezer példányt adtak el, így ezek most szeptembertől már az Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet kiadásában lesznek elérhetőek, ugyanúgy, ahogy a Műszaki Könyvkiadó Hajdu-féle matematika-könyvsorozata is.

A Könyvtárellátó Nonprofit Kft. (Kello) tájékoztatása szerint a 2019–2020-as tanévre az iskolák a tavalyinál körülbelül 570 ezer példánnyal többet, 13,07 millió darab könyvet rendeltek, ebből az állami tankönyvek részaránya mennyiségileg nézve 86 százalék.

A Szülői Hang Közösségnek az a meglátása, hogy jelen helyzetben megszűnik az a lehetőség, hogy az iskola a tanár által szakmailag legjobbnak tartott tankönyvet rendelje meg.

– Az állami egyentankönyvről sok szülőnek rossz tapasztalata van, korábbi felméréseinkből kiderült, a nyilatkozó szülők 80 százaléka nem volt elégedett az állami tankönyvek minőségével. A kormányzat rendre a könyvek ingyenességét hangsúlyozza, pedig az ingyenességnek nem kellene feltétlenül együtt járnia a választék megszűnésével és a tankönyvpiac államosításával. Sok más európai országban széles, minőségi

tankönyvválaszték áll a tanárok rendelkezésére, így ebből a szempontból a magyar diákok versenyhátrányba kerültek. Példa nélküli a kárt.

Több száz népszerű kötet került le a tankönyvjegyzékről

küli az ingyenességre hivatkozva hatalmi erővel ellehetetleníteni komoly szakmai műhelyeket – fogalmaz lapunk megkeresésére Miklós György, a Szülői Hang

hogy anyagi helyzetüktől függően az állami kiadók könyvei mellett az osztályközösségek a tanárok által jónak tartott kiadványokat is megrendelhessek.

– Összesen 178 szülői közösgétől kaptunk visszajelzést, ahol belekezdtek a szülői könyvvásárlásba. Arról pontos adataink még nincsenek, hogy mindezek közül hányan vitték végig sikeresen a folyamatot, de több helyről kaptunk jelzéseket arra vonatkozóan, hogy a tankönyvetek nem nézik jó szemmel az ilyen szülői könyvvásárlást, és próbálják megakadályozni. Anonimitást kérve kaptunk számos olyan visszajelzést is, amikor a már leadott, a szülőök által támogatott rendelést az iskolának viszsza kellett vonnia, miután a tanár-rület értesült róla – mondja Miklós György, aki szerint elősegíti a szülői könyvrendelés sikerét, ha a szülőök közvetlenül adják le a rendeléseket a kiadóknak – mivel ha az iskolán keresztül intézik, akkor a tankerületek könnyebben megakadályozhatják, annak ellenére, hogy ezek a könyvrendelések teljesen szabályosak, azokat semmi nem tiltja.

– A minisztérium, illetve a tanterületek minden iskola számára küldtek levelet, amelyben megtiltják, hogy a szülőök fizessenek a tankönyvekért. Fontos tudni azonban, mindez csak az állami tankönyvokra vonatkozik; ezeket a legtöbb esetben az állam finanszírozza, így természetesen, hogy ezekért a szülőktől nem lehet pénzt kérni. Azt viszont semmi sem tiltja, hogy a tankönyvnek már nem minősülő, hivatalosan tanulási segédanyagok nék tekinthető könyveket a szülőök önkéntesen megvásárolhassák – mondja Miklós György.

A legtöbb pedagógus már hosszú évek óta használja a magánkiadósú könyveket, azokhoz igazította módszereit, a tanórák felépítését. Miklós szerint ezért várható, hogy az őszi tanévkezdéssel ismét több helyen fel fog merülni, érdemesebb lenne használni a magánkiadósú könyveket – a szülői könyvrendelés még most is segíthet, legalábbis azokban az esetekben, ahol az adott kiadvány még rendelkezésre áll a kiadónál.

De egy másik aspektusból is rosszul érinti a pedagógusokat a rendszer átalakítása: Szűcs Tamás, a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) elnöke arra mutat rá, hogy az ország minden intézményében tanárok bonyolítják a tankönyvrendeléseket. Az eddigi rendszer alapján a tankönyvgyártók külön megbízási szerződéssel általában 4–5 százalékos részesedést adtak az adott forgalomból ezeknek a pedagógusoknak.

– Ez megfélemlítő honorárium volt a márciustól az iskolai évközédig tartó órási munkáért. A mostanra megszűnt rendszer 3–4 ezer tanárt érintett országszerte. A pedagógusok ugyan most is kapnak 300 forintot gyermekként, de egyelőre nincs olyan jogszabály, amely garanciát jelentene arra, hogy ezt az összeget valóban meg is kapják. Éppen ezért a mai napig előfordul, hogy ingyen végzik el ezt a munkát, amiért korábban két-háromszázezer forintot is kaptak.

Rétvári Bence (balra) augusztus 26-án tankönyvek kipakolásánál segít Budapesten. Megfogják, nem eresztik

FOTÓ: MTI/MÁTHÉ ZOLTÁN

Közösség képviselője, aki felhívja a figyelmet arra is, hogy az állami egyentankönyvekkel szemben számos esetben merültek fel szakmai kritikák. Például hogy nagy mennyiségű lexikális ismeret tartalmaznak, amely nehezíti a tanulást, a lényeges összefüggések megértését.

Bár a kormány szerint az állami tankönyveket ingyen kaphatják meg a diákok, valójában költségnél van szó, mivel a példányokat év végén vissza kell juttatni az iskolai könyvtárba, így nem használ-

lehet személyesen megvásárolni, persze interneten is megrendelhető, de az plusz költséget jelent. Innen nézve sokkal drágább ez a megoldás – mutat rá Kereszty Péter, a Tankönyvesek Országos Szakmai Egyesületének (Tanosz) elnöke. A szakember arra is felhívta a figyelmet, hogy a köznevelési törvényben már az is benne foglaltatik, hogy az állam mellett az egyházi kiadók is fejleszhetnek közismereti tankönyveket miniszteri felhívás nélkül, miközben a magánkiadókat ellehetlenítik – emlékeztetett Kereszty Péter.

Az állami tankönyvpiac monopolizálása elleni tiltakozásul a Szülői Hang Közösség aktivista programot hirdetett azzal a céllal,